

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK MUHITNI BOSHQARISH

Quldashova Sadokat Xoshimovna

Oriental universiteti magistranti

Annotatsiya: Maqolada ta'lim muassasalari jamoasida sog'lom muhitni boshqarishning pedagogik-psixologik asoslarini tahliliga e'tibor qaratilgan. Jamoadagi psixologik zo'riqlashlarni bartaraf etish, ta'lim muassasasi rahbari va bo'ysunuvchilarning kasbiy mahoratini oshirish, xodimlarning bo'sh vaqtlarini to'g'ri tashkillashtirish, mehnat faoliyatini tashkil etishga takliflarni erkin kiritish imkoniyatini yaratish, jamoada do'stona, shuningdek faoliyatda hamkorlik munosabatlarini yaratish.

Kalit so'zlar: ta'lim, ta'lim muassasasi, o'qituvchi, pedagogik, psixologik, psixokorreksiya, korreksion pedagogika.

Abstract: The article focuses on the analysis of the pedagogical and psychological basis for creating a healthy environment in the community of educational institutions. Overcoming psychological tensions in the team, improving the professional skills of the head of the educational institution and subordinates, the proper organization of leisure time of employees, the opportunity to freely submit proposals for the organization of labor activities, team-friendly, as well as building partnerships.

Key words: education, educational institution, teacher, pedagogical, psychological, psychocorrection, correctional pedagogy.

Jamoani ijtimoiy-psixologik muhiti - guruhning eng ajralmas psixologik xarakteristikasidir, bu guruhning birgalikdagi hamkorlikdagi faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lgan alohida ob'ektlarni (hodisalarni, jarayonlarni) aks ettirishning o'ziga xos

xususiyatlari bilan bog‘liq ijtimoiy jarayondir. Guruh faoliyatining samaradorligi jamoaning ijtimoiy- psixologik muhiti holatiga bog‘liq.

Jamoadagi ijtimoiy-psixologik muhit Sog‘lom ijtimoiy- psixologik iqlimning eng muhim belgilari:

- guruh a‘zolarining bir-biriga bo‘lgan ishonchi va yuqori talabchanligi;
- o‘zaro do‘stona va konstruktiv tanqid qilish;
- butun jamoaga tegishli masalalarni muhokama qilishda o‘z fikrini erkin ifoda etish;
- menejrlarning bo‘ysunuvchilarga bosimining yo‘qligi va ularning guruh uchun muhim bo‘lgan qarorlarni qabul qilish huquqini tan olishlari;
- jamoa a‘zolarining vazifalari va ularni amalga oshirishdagi ishlar holati to‘g‘risida yetarli darajada xabardorligi;
- jamoa a‘zolarida jamoaga tegishli bo‘lganidan mamnunlik hissiyoti;
- jamoaning har qanday a‘zosida ko‘ngilsizlik holatini keltirib chiqaradigan holatlarda (aldanish, umidsizlik, rejalarni buzish) yuqori darajada hissiy ishtirok etish va o‘zaro yordam;
- guruhning har bir a‘zosi tomonidan ishlarning holati uchun javobgarlikni o‘z zimmasiga olish va boshqalar.

Ushbu dasturni amalga oshirishda quyidagi qushimcha tadbirlarni

amalga oshirish zarur:

- 1) rahbarlarning kasbiy mahoratini oshirish, mehnat jamoasini boshqarish va psixologik muhitni holatini normallashtirish bo‘yicha adabiyotlarni o‘rganish, tashkiliy va tarbiyaviy ishlar usullari va uslublari;
- 2) personal malakasini oshirish, kasbiy malakasini oshirish, xodimlarning karera rejalashtirish imkoniyatlarini ta‘minlovchi kadrlarni rivojlantirish dasturlarini ishlab chiqish;
- 3) jamoa bilan qo‘shma tajribalarda yutuq va muvaffaqiyatsizliklarni aniqlash;
- 4) agar kerak bo‘lsa, rahbarlik uslubini o‘zgartirish orqali tashkilotdagi sog‘lom ijtimoiy-psixologik muhitni yanada takomillashtirish;
- 5) psixologik muvofiqligi asosida jamoani shakllantirish;

- 6) boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida xodimlarning salohiyatidan foydalanish;
- 7) xodimlar o'rtasidagi rasmiy va norasmiy aloqalar chastotasining ko'payishiga ko'maklashish, ularning afzalliklarini ko'rsatib, ularning kasbiy o'sishiga ko'maklashish;
- 8) jamoaning bo'sh vaqtlarini birgalikda tashkil etish va o'tkazish: - sport musobaqalarini o'tkazish; - teatrlarga, kinolarga, konsertlarga qo'shma tashriflarni tashkil etish; - maxsus ayramlar, sanalar va marosimlar uchun ziyofatlar tashkil etish;
- 9) jamoa a'zolarining havaskor chiqishlarida ishtirok etish;
- 10) jamoa uchun psixologik yengillashtirish xonasini yaratish;
- 11) xodimlar o'z takliflarini kiritishlari mumkin bo'lgan guruh ishini yaxshilash uchun "takliflar va istaklar qutisini" yaratish;
- 12) tashkilot psixolog tomonidan davriy va doimiy psixologik treninglar.

Jamoadagi psixologik zo'riqlashlarni bartaraf etish, ta'lim muassasasi rahbari va bo'ysunuvchilarning kasbiy mahoratini oshirish, xodimlarning bo'sh vaqtlarini to'g'ri tashkillashtirish, mehnat faoliyatini tashkil etishga takliflarni erkin kiritish imkoniyatini yaratish, jamoada do'stona, shuningdek faoliyatda hamkorlik munosabatlarini yaratish.

Dasturni amalga oshirish natijasida qo'yidagi ijobiy ijtimoiy-psixologik muhit

ko'rsatkichlarini vujudga kelishi mumkin:

- jamoada ishbilarmonlik, ish kuni davomida ijodiy kayfiyat, xodimlar o'rtasidagi munosabatlarda quvnoq ohanglari, kayfiyatdagi optimizm hukmronlik qiladi;
- munosabatlar hamkorlik, o'zaro yordam, xayrixohlik tamoyillari asosida quriladi; guruh a'zolari hamkorlikda ishlarda qatnashishni, bo'sh vaqtlarini birga o'tkazishni yaxshi ko'radilar; munosabatlarda ma'qullash va o'zaro qo'llabquvvatlash ustunlik qiladi, yaxshi konstruktiv tanqid bildiriladi;
- tashkilot xodimlari faol, kuch-qudratga to'la, o'zaro yordamda tezda javob berishadi, xodimlarning o'zaro yordami kerak bo'lsa, hamkasbini «to'laqonli qamrab olishga» tayyorligi;

- ayrim xodimlarning yutuqlari yoki muvaffaqiyatsizliklari tashkilotning barcha a'zolarining hamdardligi va samimiy ishtirokini keltirib chiqaradi, agar muvaffaqiyatga erishilsa, xodimlar o'z hamkasblari va o'z tashkilotlari bilan faxrlanishni his qilishadi;
- tashkilot tarkibidagi tarkibiy bo'linmalar yoki jamoadagi mikro guruhlar o'rtasidagi munosabatlarda o'zaro kelishuv, tushunish va hamkorlik vujudga keladi;
- kadrlar qo'nimsizligining pastligi. Xodimlar boshqa tashkilotlarga teng, ba'zan esa yuqori lavozimlarga o'tkazilishidan ham bosh tortishadi;
- tashkilot uchun qiyin paytlarda jamoaning jipsligi va hissiy birligi mavjud ("bitta - hamma uchun, va hamma – bir kishik uchun").

Muhitni sog'lomlashtirishda psixokorreksion yordamning samaraliligiga baho berish borgan sari aktuallashtirishmoqda. Bu mutaxassisning ta'sir eta olishi va psixokorreksion ishning sifatligidandir.

- Ishning samaradorligini baholashda aniq metodni belgilab olish zarur. Korreksion ishda ma'lum bir metodni oldindan tanlash qiyin, chunki ish faoliyatida psixologlar turli metodlardan foydalanadilar.
- Hatto bir metod har xil mutaxassisda har xil natija beradi.
- Ishning bahosini bu metoddan xabari bo'lmagan ekspert berishi zarur.
- Psixologning tarbiyaviy-ta'limiy sifatini hisobga olish kerak.
- Psixologning kasbiga bo'lgan qiziqishini hisobga olish zarur.
- Guruhiy korreksion ishda psixologning professional bo'lishi katta ahamiyatga ega.
- Psixokorreksion ishlarda mijoz psixologik ta'siridan so'ng quyidagilarga qarab baholanadi:
- Ichki kechinmalarning sub'ektiv mohiyatining o'zgarganligi.
- Ta'sir etgandan so'ng respondentning ijobiy tomonga o'zgarishi.
- Psixologik ta'sir samarasini belgilashda psixofiziologik metodlardan foydalanish mumkin.

Ular insonning vegetativ-somatik fiziologik va psixik funksiyalarini baholaydi. Psixokorreksion ta'sirning samaraliligi kriteriysi har bir shaxsdagi salbiy o'zgarishlarni

aynan uni o'ziga xos ekanligini hamda tanlangan psixokorreksion metodlar ta'siri shu o'zgarishlarga qaratilganligini hisobga olish bilan bog'liqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Foziyev E.F Tafakkur psixologiyasi. –T.: O'qituvchi -1990. -183 b.
2. G'oziev E.G. Umumiy psixologiya. Toshkent. 2002.1-2 kitob.
3. Khudayberdievich, R. B., Tavbaevna, M. N., Muratovna, N. S., Djumanovna, T. M., & Kurbanovna, T. R. (2019). Educating research approach in future teachers. *Journal of Critical Reviews*, 7(4), 2020.
4. Мусурмонова, Ш. И. (2021). IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS-INTEGRATIVE CONTENT OF EDUCATION. *Интернаука*, (24-3), 84-85.